

מסורת הש"ס
(6) 971 מ.ג.

רש"י

אין בין המורד פרק רביעי נדרים

ר"ן מד.

עין משפט
נר מצוה

א א ב מ"י מ"ב מ"ג
נדרים הלכה יח סג
לפי רוב טעמים מ"ח ס"ו
רע ספ"ג י"ו

הגהות הב"ח

(6) נ"ב לטעם אחר עד:
(7) רש"י ד"ה אמר ובי
לחם הפיר: (8) ד"ה
משוכה ובי טעם אחר:
משהקירו ובי ודביה
דדייה: (9) ד"ה אמר עלה
וכי ומחוקי נהו דרבי
אמרין: (10) ד"ה רישא
נמי ודיה משום דרישא:
(11) ד"ה לו ובי ובי לשון
נמי לה: (12) ד"ה אמר
רבה ובי דרבי ומחוקי
וכי מתוך כך לחי אחר
ומחוקי ברו ובי:

מוסף רש"י

אבל דאורייתא לא הוי
הפקר. לומר כל זמן
שמורנו, ולי ובי מוסר
אחרי שגורנו ממערב
משום דרישא מוסר
שלא פירש מהו הפקר על
שנתו ופירש נקוב שנתו
פסור מן הסוד ונמנא
מפירש מהו פירוש
הפקר שיש בו פשוט
מן המורה על זה שנתן
שהוא כל המורה (רמיה)
בשוח.

פירוש הרא"ש

אמר תנא שהיה זה
מופקרת ליום א' לשה
אחת בר. ואמר תנא זה
אל כל יום זה אל יום זה
על נכחיה: ק"ל רישא
וכהו כן בין אחר
יכול לחזור בו. ולגמול
ההפקר ללא תלות מרשות
המפקר עד שזכה בו אחר
הלך כיון שמור בו פסק
ההפקר ויחייב ממערב:
הלך רישא רבנן דרביה
יחי. לרובן זמן הפקר
מדי ולי ובי עד לחי
לרבות הויכה ודמחוקי
ר' יוחנן פלוגתיהו כתיב
הלך רישא רבנן דרביה
לחזור: זמן יכול לחזור
על זמן ר' יוחנן עד לחי
לחזור בו ופני המחוקי
וקפאה ר' יוחנן לדי וביה
הפקר עד לחי לדי וביה
הלך כל זמן שלא זכה
בו אחר יכול לחזור בו:
קפאה אמר רישא רבנן
דרישא פירוש כמו רישא:
ושני הפקר יוסון רישא
שכית. הלך רישא רבנן
נביע כיון שלא הפקירו
לעולם ומתו רבנן כתיב
שלא נמר בנפשוהי

אמר טהא שדה מופקרת לשבוע א'. לשמיטה אחת: עד שלא זכה כה
בין הוא בין אחר יכול לחזור בו. אפילו כפוף שבת או כפוף חרש:
משוכה כה בין הוא בין אחר. אפילו מוך שעה (9) משהקירו וכה כה
שום אדם או הוא נעלמו לשום הפקר היו הפקר דקסבר דלא היו הפקר
לדמי לרשות וכה. וזיה דדייה או
הפקר לא חשיבא מידי עד דרפיק נה
פורתא כדלמר נמשכת עירובין כפרק
עושין פסין (דף כה). כהיה איתמא
דענדל מתייה נכסיו נגר אמת ההוא
גברא רפק נה פורתא ואוקמוה רבנן
דייה דההוא גברא: רישא רבנן וסיפא
רבי יוסי. רישא דלמר משלשה ימיס
ואילן אפילו לא אמת לרשות וכה אין
יכול לחזור בו דהוי הפקר רבנן היא
וגדן הוא דלפילו מייס לשון הוי
הפקר אלן מפני הרמאים כדלמר רבה
לקמן לרבי הכל וסיפא רבי יוסי דלמר
עד שלא זכה כה בין הוא בין אחר יכול
לחזור בו דלמר ללא היו הפקר
מדאורייתא עד לחי לרשות וכה
ומשום יחי קמני יכול לחזור בו כר"י:
היא. דודאי מדאורייתא א"ע"ג דלא אמת לרשות וכה הוי הפקר
לאלתר ואפילו מייס ראשון. והאי דלמר כל שלשה ימיס יכול לחזור
לגביה לא חשיבא הפקר ממני הרמאין לכוילי עלמא אית להו דרביה
דלמר מפני הרמאין הדדרי ומחוקי נהו (10) ואמרין דלא היו הפקר
עד שלשה ימיס. וסיפא דלמר עד שלא זכה כה היו הפקר דמשמע
עד לחי לרשות וכה היינו טעמא דשאי חדש ושנה ושבע דלא
שימון דאין דרכן של בני אדם להפקיר לומן וכיון דזה שינה לכך
אמרו חכמים דלא יתווי הפקר לאפקועי ממערב כל זמן דלא אמת
לרשות וכה: ר"ל אמר מדסיפא ר"י. דמשמע דלא יתווי הפקר
עד לחי לרשות וכה: רישא נמי. בתוך ג' ולאחר ג' רבי יוסי
היא. ורישא היינו טעם דלאחר ג' ימיס אין יכול לחזור בו דהוי הפקר
א"ע"ג דלא אמת לרשות וכה (11): משום דלא ליפסקא טורס הפקר.
ומדאורייתא ודאי לא היו הפקר עד לחי לרשות וכה לעולם כל
זמן דלא אמת ילדי וכה לא היו הפקר גמור ויחייב מיד דממורה
ומעשר והאי דלוקמוה רבנן אחרות הפקר לאו משום לאפקועי
מתרומה ומעשר לכיון דמדאורייתא חייב דלאו הפקר הוא לא
מפקעי ליה רבנן מתרומה ומעשר דלאו כל כמניה אלא כדי שלא
תשכח תורת הפקר. ומ"מ גבי שנה ושבע כיון דלא שימי אוקמוה
רבנן דמדאורייתא דלא היו הפקר עד לחי לרשות וכה דלא גזרו
ביה רבנן משום שלא תשכח תורת הפקר: אי הכי אפילו מייס
ראשון (12) ליהוי הפקר. כדי שלא תשכח כ"י: אמר רבה. כדן הוא
לדיהו הפקר מדרבנן אלא מפני הרמאין דבעי לאפקועי שדומס
מתרומה ומעשר ואפקירי להו ואי אמרין דלאחר הוי הפקר ופטור
מן המעשר הדרי (13) מחוקי כהו ודהכי כל שלשה ימיס לא היו הפקר
לגבי איהו דכדבי מתוך כך אמת ומחוקי ביה והוי דליה ומימנעי
ולא מפקירי ועלום אפילו לאחר שלשה ימיס לא היו הפקר מדאורייתא
עד לחי לרשות וכה: שפירן אבל מדאורייתא לא היו הפקר
ולגמא

ואי אמר טהא שדה זו מופקרת ליום אחד לשנה אחת וכו' עד שלא זכה
כה בין הוא בין אחר יכול לחזור בו: רישא רבנן וסיפא רבי יוסי.
קס"ד השתא דטעמא דרבי יוסי דלמר בנמתי' דרבי יוחנן דלמר לעילא)
דהפקר כמתנה דעד לחי לרשות וכה לא נפיק מרשות מפקיר
ומש"ה קלמר רישא רבנן וסיפא רבי
יוסי. ובהכי אמאי ליה כולה כרייתא
שפיר דרישא קמני כל שלשה ימיס יכול
לחזור מפני הרמאין וכדפרישית מאלן
ואילן אין יכול לחזור בו מדינא דס"ל
לרבנן דהפקר מעידנא דלפקיריה
מפקיר נפק ליה מרשותיה וסיפא קמני
דאם אמר טהא שדה זו מופקרת ליום
אחד ככה"ג ליכא למישא למחוקי דאי
דעמיה צעידנא דלפקיריה דליכר
וליחי ביה לאלתר למה ליה להפקירו
לזמן ידוע דלפקיריה לגמרי לכיון
דדעמיה למיהדר ולמורי ביה לא
נפקא ליה מידי אלא ודאי לאומו זמן
שהפקירו גמרי והפקירי כלא הערמה
כלל ולפיכך משוכה כה בין הוא בין אחר
אין יכול לחזור בו והא אמאי שפיר אפילו לרבנן. מיהו מאי דקמני
עד שלא זכה כה בין הוא בין אחר יכול לחזור בו רבי יוסי היא
דס"ל דעד לחי לרשות וכה לא נפיק מרשות המפקיר לרבנן
כיון דלמרי דנפיק מרשותו היאך יכול לחזור בו ואין הכי נמי דמי
קמני רבי יוסי עד שלא זכה כה בין הוא בין אחר יכול לחזור בו
לאו דוקא כהפקר שהוא לומן כגוונא דסיפא דלפילו כהפקר עולמית
דהיינו רישא דיכול לחזור בו עד שלא זכה כה ומיהו משום דבדינא
דמשוכה כה אינו יכול לחזור בו לא שוו הפקר שהוא לומן עם הפקר
עולמית דכדכתיבנא ואקטריך למיחיי ליום אחד לשנת אחת תנא נמי
כההוא גוונא עד שלא זכה כה. וכי תימאי משוכה כה הוא דקמני
דליו יכול לחזור בו כלומר והוי הפקר אפילו לרבי יוסי ופטור מן
המעשר הכי אמאי ליה שפיר דהא כיון דס"ל לרבי יוסי דהפקר
עד לחי לרשות וכה לא נפיק מרשות מפקירי נמאל די דרז זכי
ביה מדדייה קא זכי ולא מהפקרא לעולם לא נפקא מרשותי' אפשר
לומר דבי דקסבר רבי יוסי דעד לחי לרשות וכה לא נפיק מרשות
מפקיר אפילו הכי כי הכי דאי זכי בה אחר זכי מהפקרא ולא ממנתה
כיון שהיה אפשר לאחר ג"כ לזכות בו הכי נמי כי דרז איהו גופיה
וזכי ביה כפירוס מתורת הפקר ולא כסתם כי היכי דלא יתילי בחורה
אף הוא עלמו וכה מן הפקר מיקרי כיון שעדיין לא חזר בו והיה
אחר יכול לזכות בו דמה לי הוא מה לי אחר. הלכך רי רישא אפשר
וסיפא רבי יוסי מתוקמא ליה שפיר. מיהו מילתא דמתייהא הוא הכי
נקט לה מנא אלינא דמרי נמלי ומשום הכי ממרן עולא ואמר דסיפא
נמי רבנן היא וטעמא דעד שלא זכה כה בין הוא בין אחר דיכול לחזור
בו משום דשאי שבע ושנת דלא שימון כלומר דלא שימי דלמר רבנן
אינשי כבי האי גוונא ויפון ששנה זה אשמדין לדעמיה דיפון שלא רב
להפקירו הפקר עולם ואחתי אגדי גביה אפילו כזומו זמן שהפקירו
לא ינחא ליה ליעוק מרשותיה עד דזכי ביה אידך הילכך כפירוס
לכו לרבנן כהפקר שהוא לומן מאי דכפירוס ליה לרבי יוסי כהפקר
עולמית ואמאי סיפא שפיר לרבנן כדמתוקמא לרבי יוסי שפיר כהפקר
לחזור ודקא קשיא לך אי הכי לאחר שלשה אמתא אין יכול לחזור
דאי

לחכמים ויש לו לפקד הפקר דאורייתא במקום דלא אמת לרדי רמאות דעיקר הפקר לא מליט אלא כשביעות והתם
לא אמת לרדי רמאות דעיקר יכול להחליף כשביעות ולומר זאת ששית ודומיא כשביעות דלא אמת לרדי רמאות כגון אחר
שלשה היו הפקר אצל תן שלשה לא ר' יוסי אומר כמתניין מפני רמאין תוך שלשה אבל לאחר שלשה יהיה המורד
לא משום תמנת בני פרוזן אלא משום דאורייתא לא היה הפקר כל כמה דיכול ליה לרדי רמאות קר פירש האיצטור.
ז"ע דלא תמיל (ועל דף מ.ג.) דהפקר אם היה קודם נדרו אז יכול ליהנות אבל לאחר לא יהיה לעולם אפילו לאחר
שלשה ואם לא היה תוך שלשה הוילי דהפקר מדאורייתא הוי הפקר ויש בו כד חכמים לנעול הפקר מפני הרמאין
ומאי פריך ודילמא אחי לנפשו ודאי אית חייב מן המורה אפילו תוך שלשה מאחר שזכה והחכמים גזרו מפני כרתאס
ומעשר מיניה ויהי אבל לאחר שלשה מוכח מילתא דלאו רמאות היא ואוקמוה רבנן מדאורייתא וכתנתיין דלדוק ר'
יוסי כמדיר משום דחיישין לרמאות אבל כשהפקיר קודם נדרו אין עם רמאות דאין ספקי דלאו רמאות קמייסין
אלא אין דין מדיר ודין הפקר שפיר דמדיר אם הפקירו קודם נעדרו מתיר מדי שפיר למיגר וכן נדרו קודם אסור
אף לאחר שלשה:

הוא לומן לא נמלקו: ור"ל אמר מדסיפא רבי יוסי רישא ר"י ור"ל אמר מדאורייתא לא היו הפקר
בו היינו טעמא דלא ליפסקא תורת הפקר כלומר אין הכי נמי דמדענא לרבי יוסי אפילו לאחר שלשה יכול לחזור בו אלא היינו טעמא
שלא נמר בנפשוהי

הוא לומן לא נמלקו: ור"ל אמר מדסיפא רבי יוסי רישא ר"י ור"ל אמר מדאורייתא לא היו הפקר
בו היינו טעמא דלא ליפסקא תורת הפקר כלומר אין הכי נמי דמדענא לרבי יוסי אפילו לאחר שלשה יכול לחזור בו אלא היינו טעמא
שלא נמר בנפשוהי